

૫૪૫૪ જ્ઞાનો ભુગોળનો સાર.

પ્રમથંદ. એન્ડ. સં. અં. સ.

અમદાવાદ—ચુનિયન પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં છાપી

સર્વે હક સ્વાધિન રાખ્યા છે.

દોષ ન

ખેડા જીવનની ભૂગોળનો સાર.

પ્ર. દિશાઓ કેટલી છે તે તે કઈ કઈ ?

ઉ. ચાર છે. ઉત્તર, દક્ષિણ, પૂર્વ, પશ્ચિમ.

પ્ર. એ ચાર દિશાનું વર્ણન કરો ?

ઉ. જોણીગમ સૂર્ય સવારમાં ઉગતો જણાય તેને પૂર્વ; અને જે તરફ સાંજરે સૂર્ય આથમતો જણાય તેને પશ્ચિમ. પૂર્વ દિશાબણી મેં કરી ઉમા રહીયે તો જમણા હાથ તરફ દક્ષિણ; તે ડાબાહાથ તરફ ઉત્તર દિશા આવે છે. પૂર્વની સામે પશ્ચિમ અને ઉત્તરની સામે દક્ષિણ દિશા છે એમ સમજવું.

પ્ર. ખુણા કેટલા અને કયા કયા છે અને તે દરેક ખુણો કઈ કઈ દિશા વચ્ચે આવ્યો તે કહો ?

ઉ. ચાર છે. ઇશાન, અગ્નિ, નૈરૂત્ય, વાયવ્ય. પૂર્વ ને ઉત્તર વચ્ચે ઇશાન, પૂર્વ અને દક્ષિણ વચ્ચે અગ્નિ. પશ્ચિમ અને ઉત્તર વચ્ચે વાયવ્ય, પ-

શ્રિમ અને દક્ષિણ વચ્ચે નૈરત્ય.

પ્ર૦ સૂર્ય ન દેખાય તારે દિશા શી રીતે જાણવી ?

ઉ૦ હોકાયંત્રથી કે ધ્રુવના તારા ઉપરથી મા-
છલી એટલે હોકાયંત્રમાં ધ્રુવના તારા તરફ એટ-
લે ઉત્તર દક્ષિણ રહે છે તથા ઉત્તર ધ્રુવનો તારો
ઉત્તર તરફ અને દક્ષિણ ધ્રુવનો તારો દક્ષિણમાં
હોય છે.

પ્ર૦ નકશાની દિશાઓ શી રીતે સમજી શકાય?

ઉ૦ નકશા સામું મોં કરીને ઉભા રહીએ તો
માથા તરફની ઉત્તર દિશા, પગ બણીની દક્ષિણ
દિશા, જમણા હાથ તરફ પૂર્વ ને ડાબા હાથ ત-
રફ પશ્ચિમ.

પ્ર૦ નકશો એટલે શું ?

ઉ૦ ગામ, શહેર, જીલ્લા, પ્રગણાં, દેશ, ખંડ
વગેરેનો આકાર પાડેલો હોય તે.

પ્ર૦ ગામ, શહેર, જીલ્લા, પ્રગણાં, કરખો એની
વ્યાખ્યા આપો ?

ઉં ગામ-જેમાં થોડાં ઘર હોય, શહેર-જેની અંદર મોટાં ઘર ઓળખાંધ હોય ને બજાર હોય. જીલ્લા-જેમાં તાલુકા અથવા પ્રગણાં મળીને જે ભાગ થાય. તેને (એનો વહીવટ મામલતદાર કરે છે.)

કસ્ટો—જેમાં ગામડાં કરતાં, વધારે ઘરો હોય તેને.

પ્ર. બંદર, નદી, પર્વત, સંસ્થાન, તળાવ, અખાત વિગેરેની વ્યાખ્યા આપો ?

ઉં બંદર—જે શહેર નદી કે દરિયાના કિનારા ઉપર હોય ને જ્યાં વહાણથી વેપાર ચાલે તે હોય. નદી—મીઠા પાણીનો રેલો. પર્વતમાંથી નીકળી ઢળતી જગ્યામાં થઈને સમુદ્રને મળે તે.

પર્વત—જમીન ઉપર ઉંચા ટેકરા હોય તેને ડુંગર કહે છે, એ ડુંગરાઓ વધીને ઘણા ગાઉ સુધી ગએલા હોય તેને પર્વત કહે છે. સંસ્થાન દેશી રાજાનું મોટું એક રાજ્ય હોય તેને. તળાવ જે પાણીની ચારે બાજુએ જમીન હોય તેને.

એથી મોટાને સરોવર કહે છે. અખાત—સમુદ્રનો ફાંટો ઘણા ગાઉ સુધી જમીનપર ગએલો હોય તેને.

પ્ર૦ તાલુકામાં કયા કયા અમલદારો હોય છે અને તે દરેક શું કામ કરે છે, તે કહો ?

ઉ૦ મામલતદાર, ફોજદાર, મુનસફ. મામલતદાર—તાલુકાની ઉપજ વસૂલ કરે છે તથા હલકા ગુન્હાનો ઇનસાફ કરે. ફોજદાર—ખુન, ઘાડ, મારા મારી, ચોરી વિગેરેનો બદોઅસ્ત રાખે. મુનસફ—લેણદેણનાં દીવાની કામો સુકવે.

પ્ર૦ ખેડા જિલ્લાની ચારે તરફની હદ કહો ?

ઉ૦ ઉત્તરે અમદાવાદ જિલ્લો, ગાયકવાડનો મુલક અને વાડાસીનોરનું નાનું રાજ્ય; પૂર્વે—મહી નદી, પંચમહાલ જિલ્લો અને ગાયકવાડનો મુલક; પશ્ચિમે ખંભાતનું સંસ્થાન તથા અમદાવાદ જિલ્લો; દક્ષિણે મહી નદી, પંચમહાલ જિલ્લો ગાયકવાડનો મુલક તથા ભરૂચ જિલ્લો છે.

પ્ર૦ ખેડા જિલ્લામાં કઈ કઈ નદીઓ આવેલી છે

ઉ૦ મહી, શેઠી, વાત્રક, મેસ્ત્રો, મહોર, ખા

રી, વરાંસી, લુણી અને ગળતી.

પ્ર૦ એ દરેક નદીઓ ક્યાંથી નીકળી ક્યા ક્યા તાલુકામાં વહી અને કોને મળે છે અને તેના ઉપરનાં મોટાં ગામ કહો ?

ઉ૦ મહી—માળરાના ડુંગરમાંથી નીકળી ઠાસરા, આણદ, ખેરસદ એ તાલુકામાં વહી ખંભાતના અખાતને મળેછે. એના ઉપરનાં ગામ—જનોડ, વનોડ, સોનાપુર, પાલી, ખાખરીઆ, રાણીયા, જેસાપુર, સંદલપુર, સીલી, પરતાપપુર, ખાનપુર, ખેરડા, વહેરાખાડી, વાસદ, કહાનવાડી, ઉમેટા, સંખીઆડ, ગાજણા, દહેવાણુ, ખંભાત,

શેઢી—લુણાવાડા ડુંગરમાંથી નીકળી ઠાસરા, નડીઆદ, મેહુમદાવાદ તાલુકામાં વહી ખેડા આગળ વાત્રકને મળેછે. એના ઉપરના ગામ—ડાકાર, હીરંજ, સોડપુર, વીણા હાયજ ખીલોદરા, ખેડા.

વાત્રક—ડુંગરપુર પાસેથી નીકળી કપડવણજ, મહેમદાવાદ, માતર વગેરે તાલુકામાં વહી પાદા આગળ સાબરમતીને મળે છે. એના ઉપરનાં ગા-

મ-અપરજી, રવદાવત, કાકરખાડ, સરખેજ, રત-
નપુર, હળદરવાસ, ઘોડાસર, માંકવા, મોદજ, સ-
રસવણી, ખેડા, વાસણા, યુજર્ગ, કાશીઅલ, મ-
હેજી, વારસંગ, પાઘા.

મેશ્વે—અમદાવાદ જિલ્લામાંથી નીકળી મહે-
મદાવાદ તાલુકામાં વહી વાત્રકને મળે છે. એના
ઉપર કનીજ, સાંખેજ, મલાતજ, સમાદ્રા.

મોહોર—કપડવણજ તાલુકામાંથી નીકળી કપડ-
વણજ તથા નડીઆદ તાલુકામાં વહી શેદીને મ-
ળે છે. એના ઉપરનાં ગામ—કપડવણજ, ભાટેરા,
કઠલાલ, ખડોલનાની, તોરણીઆ, સાસ્તાપુર.

ખારી—એ અમદાવાદ જિલ્લામાંથી નીકળી મહે-
મદાવાદ તથા માતર તાલુકામાં વહી સાખરમતી-
ને મળે છે એના ઉપર નવાગામ, નાયકા.

વરાંશી—કપડવણજ આગળ મહોરને મળે છે.

લુણી—અરજનકોટ આગળ શેદીને મળે છે.

ગળતી—શેદીને મળે છે.

પ્ર૦ ખેડા જિલ્લામાં કયાં પ્રખ્યાત ગામો છે અ-

ને તે સાથી તે કહો?

ઉં કપડવણજી—એમાં કાચ અને સાબુ થાય છે.

લસુંદરા—એમાં ઉના પાણીના કુંડ છે.

ડાકોર—રણછોડજીનું મોટું મંદીર તથા ગોમતી નામે તળાવ છે એમાં દરેક પુનમે લોક જાત્રા કરવા જાય છે.

વડતાલ—એમાં સ્વામીનારાયણનું મંદીર છે અને એમાં ચૈતર સુદ ૯ એટલે રામનવમીએ લોક જાત્રાએ જાય છે.

મેહેમદાવાદ—એમાં જમરીઓ ફૂલો તથા રોજા રહે છે એમાં અગાઉ જાસ્તો ખતો. એ પરગણામાં પારીજાતકનાં ધુત્ર થાય છે.

માતર —એમાં શ્રાવક લોકના સાચાદેવનું મંદીર છે એ પ્રગણામાં કસુંબી થાય છે.

નડીઆદ એમાં નારણદેવનું મંદીર, સંતરામનું મંદીર, ગોસામી મહારાજનું મંદીર, સ્વામીનારાયણનું મંદીર તથા હાધરકુત્ર વીગેરે પ્રખ્યાત જગાઓ છે તથા દુધ તથા ખીજવેપારને માટે પ્રખ્યાત છે.

દેયલી—બળીઆકાકાનું સ્થાનક છે.

લાંબવેલ—લાંબવેલા હનુમાન છે.

ઝોડ—કુવા ધણી ગોડા છે.

ભાળજ—ધણી જુની વાવ છે. અને તે સિંધ-
રાજની બંધાવેલી કહેવાય છે.

પીપળાવ—આશાપુરી માતા છે.

પામોલ—પુલખાઇ માતા છે.

પાલ્લા—અહીં સાત નદીનું પાણી એકઠું થાય
છે. તથા કારતકી પુનમે મેળો ભરાય છે.

પ્ર૦ ખેડા જિલ્લામાં અમદાવાદથી મુંબાઇ જતાં
આવેલાં રેશનો કહો ?

ઉ૦ મહેમદાવાદ, નડીઆદ, બેરીઆવી, આ-
ણંદ નાવલી, વાસંદ.

પ્ર૦ ખેડા જિલ્લામાં આણંદથી પાલી સુધી
જતાં આવેલાં રેશનો કહો ?

ઉ૦ આણંદ, ભાળજ, ઉમરેડ, ડાકોર, ઠાસરા,
પાલી.

પ્ર૦ ખેડા જિલ્લામાં આણંદથી પેટલાદ સુધી

જતાં આવેલા રોશનો કહો ?

ઉં આંજુદ, ખેરીઆવી ને પેટલાદ.

પ્રં નડીઆદથી કપડવણજ સુધીની કાચી સડક ઉપરનાં ગામ કહો ?

ઉં નડીઆદ, ખીલોદરા, વીણા, મહુધા, વડયલ, બાનેર, કઠલાલ, દાસલવાડા, કપડવણજ.

પ્રં કપડવણજથી ડાકોર સુધીની કાચી સડક ઉપરનાં ગામ કહો ?

ઉં કપડવણજ, સાવલી, ચેતરમુખા, ડાકોર.

પ્રં ખેડાથી મેહુમદાવાદ સુધીની કાચી સડક ઉપરનાં ગામ કહો ?

ઉં ખેડા, છાપરા, મેહુમદાવાદ.

પ્રં નડીઆદથી ખેડા સુધીની કાચી સડક ઉપરનાં ગામ કહો ?

ઉં નડીઆદ, ડામણ, સંઘાણા, વણસર, રતનપુર, ખેડા.

પ્રં નડીઆદથી માતર સુધીની કાચી સડકનાં ગામ કહો ?

ઉં નડીઆદ, ડભાણ, સંધાણા, માતર.

પ્રં માતરથી ધોળકા સુધીની કાચી સડક ઉપરનાં ગામ કહો ?

જીં માતર, વાસણા, યુજર્ગ, ચાંદણા, રહુ, ધોળકા.

પ્રં જોરસદથી વાસડ સુધીની કાચી સડક ઉપરનાં ગામ કહો ?

ઉં જોરસદ દાવોલ આસોદર, વાસદ.

પ્રં જોડા જીલ્લામાં કયા કયા કરખાઓ છે !

ઉં નડીઆદ, અલીશ્વા, મહુધા, ઠાસરા, કપડવણજ, માતર, મેહુમદાવાદ, આણંદ, જોરસદ, ઉમરેઠ.

પ્રં જોડા જીલ્લામાં કેટલા અને કયા તાલુકા છે ?

ઉં સાત છે. કપડવણજ, ઠાસરા, નડીઆદ, મેહુમદાવાદ, માતર, આણંદ, જોરસદ.

પ્રં કપડવણજ તાલુકાનાં મુખ્ય ગામ તથા તેની નદીઓ કહો ?

ઉં કપડવણજ, તોરણા, છીપડી, પીઠાઇ, કક-

લાલ, બાટેરા, અનારા, લસુંદ્રા, રવદાવત, અમ-
રજી, બદરપુર, મીરજાપુર, સરખેજ, કાકરખાડ,
રતનપુર, છીપીઅલ, શાહાપુર, કઠાણા, દધિઅપ,
કાગવેલ, અંતેસર, નવાગામ, આંતરોલી, દાસલ-
વાડા, આમલીઆરા. સાલોર.

નદીઓ-વાતક, મોહોર, વરાંસી.

પ્ર૦ ઠાસરા તાલુકાનાં મુખ્ય ગામ અને તેમાં
કય કય નદીઓ આવેલી છે ?

ઉ૦ ઠાસરા, રસુલપુર, ડાહોર, જનોડ, પડાળ,
કાળસર, વાડદ, પાડીઆ, પાલીઆ, હંધાડીઆ,
સાંઢેલી, સણાદ્રા, પીપલવાડા, આગરવા, દુણાદ્રા,
રાણીઆ, વસો, પાલી, સોનૈયા, સોનીપુર, વનો-
ડા, રોજવા, ખાખરીઆ, વાંધરોળી, ચેતરસુંબા,
સેવાળીઆ, બોરડી, મોરઆમલી, સુધ, વળાતી,
સીમળજ, જેસાપુર, માલવણ.

નદીઓ-મહી, શેઢી, ગળતી.

પ્ર૦ નડીઆદ તાલુકાનાં મુખ્ય ગામ અને
તેમાં કય કય નદીઓ આવેલી છે ?

ઉં નડીઆદ, અલીણા, ચુણેજ, મોહોળેજ,
 ઉતરસંડા, ચકલાસી, નરસંડા, ડભાણુ, વડતાલ,
 મહુધા, વડયલ, બાનેર, ધંધોડી, જુમસ, હમ-
 તીઆ, સીંધાલી, ખુટજ, મુળજ, અરેરા, દેગામ,
 દાવડા, બામણોલી, ખીપજાતા, મિત્રાલ, આખ-
 ડાલ, ફેરીઆવી, મહમદપુરા, કંજરી, ફતેપુર,
 સલુણુ, કંજેડા, સુરાસામજ, અલીંદ્રા, માંગરોળી,
 હીરંજ, સોડપુર, સણાલી, વીણા, હાથજ, તોર-
 જીઆ, ખડોલનાની, સાસ્તાપુર, ઘોઘાવાડા.

નદીઓ—શેઠી, મહેર, હુંણી.

પ્ર० મહેમદાવાદ તાલૂકાનાં મુખ્ય ગામ અતે
 તેમાં કઇ કઇ નદીઓ આવેલી છે ?

ઉં મહેમદાવાદ, ખેડા, સીહુજ, કનીજ, મ-
 હીજ, સરસવણી, રૂદણુ, અકલાઆ, વાંઠવાળી,
 વણુસોલસુડા, વરસોળા, વણુસોલદેવડી, ગોદાજ,
 કાછધ, જાપરા, પરસાતજ, સમાદ્રા, સાંખેજ, મ-
 લાતજ. વાસણા, મારગીઆ, ખીડજ, લાલી,
 રોહીસા, મોદજ, ઘોડાસર, હળદરવાસ, વણુસોલી,

કેસરા, સણસોલી, ખાત્રજ, માંકવા, રીછોલ.

નદીઓ—વાત્રક, શેઠી, મેથો, ખારી.

પ્ર૦ માતર તાલુકાનાં મુખ્ય ગામ અને તેમાં કઈ કઈ નદીઓ આવેલી છે ?

ઉ૦ માતર, રડુ, લીંઝાસી, ત્રાજ, સોખડા. રતનપુર, સંધાણા, રદવાણજ, ઉઢેલા, ખડીઆલાપુરા, અલીંદ્રા, સીછોલડી, મલીઆતજ, લવાલ, ખાંધલી, માછઅલ, ત્રાણુજ, દેથલી, ભલાડા, સંજીવાડા, પરીએજ, બામણુગામ, મોરજ, ખાનપુર, આશામલી, પાલા, વારસંગ, મહેજજ, કોશીઅલ, વાસણામુજર્ગ, હરીઆત, કાજીપુરા, ગોમજજ, કનેરા, નવાગામ, ધરોડા, ચીત્રાસર, નાયકા, કલોલી, દેવાતજ, નદીઓ—વાત્રક, સાપરમતી.

પ્ર૦ આણંદ તાલુકાનાં મુખ્ય ગામ અને નદીઓ ?

ઉ૦ આણંદ, નાપાડ, કરમસદ, ઓડ, સારસા, બોરીઆવી, સામરખા, ચીખોદરા, થામણા, સુદલપુર, વાસદ, અડાસ, વડોદ, નાવલી, ગાના, સદેસર, વલાસણ, લાંબવેલ, અજરપુરા, વણુ.

સોલ, પશુસોરા, ઉમરેઠ, હમીદપુરા, સુરેલી, સી-
લી, પરતાપપુર, ખાનપુર, જેરડા, વેહેરાખાડી,
રામપુરા, ભોજકુવા, મોગર, ખેડવા, રાસનોલ,
કુંજરાય, તરણોલ, ગામડી, કાસર, ભાળજ, આ
સીપુરા, લીંગડા, ખભોળજ, ભરોડા. નદીઓ-મહી.

પ્ર૦ ખોરસદ તાલુકાનાં મુખ્ય ગામ અને તેમાં
કઈ કઈ નદીઓ આવેલી ?

ઉ૦ ખોરસદ, આંકલાવ, બેટાસી, વીરસદ,
અક્ષરસા, રાસ, દાવોલ, દેહેવાણુ, સુણાવ, પીપ-
ળાવ, પાળજ, ઇશામા, ભવાનીપુરા, આમોદ,
પંડોળી, ખડાણા, દંતેલી, વડદલા, બામણુવા,
ખટનાલ, રાળજ, જંત્રાલ, ખતેજડા, કઠાણા,
કનકાપુર, દીવેલ, ગાજણા, સંખીઆડ, ઉમેટા,
આશરમા, કહાનવાડી, અંખાલી, કંધારીઆ, મો-
જકુવા, ભોદાલ, ખોચાસણુ, ડભાસી. વહેરા, દેદ-
રડા, આસી, ઘોળાકુવા, નાહાપા, સીંગળાવ, પામોલ,
ખેડાસા, વાંછીઅલ, સાહીજપુર, સાલોર, ઇસણા-
વ, ખોરડા. નદી-મહી.

પ્ર૦ ખંભાત સ્વસ્થાનના ગામ તથા નદીઓ
 ઉ૦ તારાપુર, મોતીપુરાં, માલપુર, ટોલ, ઉટ-
 વાડા, જહા, મોભા. હરીયાણુ, સાયમાં, કાળીત-
 લાવડી, વાસણા, કરમસર. નગરા, રંકપુર, આદ
 રજ, મહીયારી, ઉષસરવાડા, કનસારી, નાનાકલો
 દરા, પોપટવાવ્ય, વાડોલ, ખડોધી. સોખડા, મા-
 લાસોની, ભાતતલાવડી, જુનીઆખોલ, નવીઆ-
 ખોલ, ખાક્ષર, જાક્ષરાઆદ, પાદરાં, રહેત્ર, વલ્લી,
 મીતલી, ગોલાણા, અંલુદપુર, ગલીઆણા, કુતેપુરા,
 રામપુરા, પચેગામ, જાક્ષરગંજ, નધાનપુર, દલોલી,
 વાંકતલાવ, આંગડાં, ઇદરણુજ, જુણેજ, ધુવારણુ,
 હરીપુરાં, કાંધરેડી, ઉદેલી, નદેલી, સાહાપુર, કા-
 ગણી. સકરપુર, મેતપુર, લુણુજ, દેહેડા, પાલડી,
 ભીમતલાવ, નાવાગામ ખારાંતામસા, હસનપુરા,
 ગુડેલ, વરણુજ, વડગામ, તરકપુર, પાંદડ, રો-
 હાણી, હેદપુરાં, વાગાતલાવ, ઈસનપુર, વરસડા,
 કસ્ખારા, ખડાં, કલોદરા, મેહેમદાવાદ, વરતાણા,
 કાનાવાડા, રસાળપુર, ઇદરવઈણા, ખુધેજ, આ-

મહીઆરા, જલાપુર, નવાગામ, વાટા, તેમાં મુખ્ય કર્યા, તારાપુર, તથા ઉદેલ. એ દરેકમાં એકેક નીશાળ છે.

નદીઓ. મહી, સાબરમતી, એ જાને, ખંભા-તનાં અખાતને મળેછે, મહી, સ્વસ્થાનની પુર્વ દીશાએ છે તથા સાબરમતી, પશ્ચિમ દીશાએછે.

પ્ર. દરેક તાલુકાવાર દિશાનું વર્ણન કરો?

ઉ. કપડવણ્જ એની ઉત્તરે ગાયકવાડનું રાજ્ય; પૂર્વે વાડાશીનોર, ઠાસરા તાલુકાનાં થોડાક ભાગ. પશ્ચિમે અમદાવાદ જિલ્લો, ગાયકવાડનું રાજ્ય અને મેહમદાવાદ તાલુકો; દક્ષિણે મહેમદાવાદ, નડિયાદ અને ઠાસરા તાલુકો. ઠાસરા તાલુકાની ઉત્તરે કપડવણ્જ તાલુકો અને વાડાશીનોર; પૂર્વે ગાયકવાડનું રાજ્ય તે મહી નદી; પશ્ચિમે નદીઆદ તાલુકો; દક્ષિણે આણંદ તાલુકો અને મહી નદી, નડીઆદ તાલુકાની ઉત્તરે કપડવણ્જ તાલુકો; દક્ષિણે ગાયકવાડનું રાજ્ય, બોરસદ, આણંદ તાલુકો. પૂર્વે ઠાસરા તાલુકો; પશ્ચિમે મહે-

મદાવાદ તાલુકો તથા માતર તાલુકો; મહેમદાવાદ તાલુકો એની ઉત્તરે અમદાવાદ જિલ્લો, ગાયકવાડનો મુલક ને થોડોક કપડવણજ તાલુકો; પશ્ચિમે માતર તાલુકાનો થોડો ભાગ ને અમદાવાદ જિલ્લો; દક્ષિણે માતર તાલુકો ને નડીઆદ તાલુકાનો થોડોક ભાગ. પૂર્વે નડીઆદ તાલુકો. માતર તાલુકાની ઉત્તરે અમદાવાદ જિલ્લો અને મહેમદાવાદ તાલુકો; પૂર્વે ગાયકવાડનું રાજ્ય અને નડીઆદ તાલુકો પશ્ચિમ અમદાવાદ જિલ્લો, સામરમતી નદી અને ખંભાતનું રાજ્ય; દક્ષિણે ખંભાતનું તથા ગાયકવાડનું રાજ્ય.

આણંદ તાલુકાની ઉત્તરે ઠાસરા તાલુકો અને નડીઆદ તાલુકો; પૂર્વે મહી નદી ને ગાયકવાડનું રાજ્ય; પશ્ચિમે નડીઆદ તાલુકો તથા બોરસદ તાલુકાનો થોડોક ભાગ અને ગાયકવાડનું રાજ્ય; દક્ષિણે બોરસદ તાલુકો.

બોરસદ તાલુકાની ઉત્તરે આણંદ તાલુકો, ગાયકવાડનું રાજ્ય; પૂર્વે મહી નદી, ગાયકવાડનું રા-

બા; પશ્ચિમે ગાયકવાડનું રાજ્ય, ખંભાતનો અ-
ખાત; દક્ષિણે મહી નદી અને બરચ જલ્લો.

પ્ર૦ ખંભાત સંસ્થાનનું વર્ણન તથા ચતુર
દિશા.

ઉ૦ એની લંબાઈ ૧૬ કોસ તથા પોહોળાઈ
૧૨ કોસ. વસ્તી ૮૯૭૨૨ માણસની છે તેના
તામે. ૮૭ ગામો છે, એની ઉત્તરે નારેશરનું તળાવ
તથા સરકારી ખંગઝાછે તથા કપાસ લોઢવાનું
કારખાનું છે (એટલે સંચોછે) દક્ષિણે ખંખાત
નો અખાત છે. પૂર્વે શકરપોર. માદખાનું તળાવ
મંકાનાય માદેવ. તથા રખારીવાડા આગળ
કપાસ લોઢવાનો સંચોછે. પશ્ચિમે ખદરશાખનો
મકાન તથા નર્મદા નામે તળાવછે તથા વડુચીમા
તાનું મંદીરછે.

પ્ર૦ ખંખાતમાં વખણાતી ચીજો,

ઉ૦ હકીક, કાળુકાપડ શેતરંજી, સુતરફેણી,
જૈન પુસ્તકો.

પ્ર૦ ખંખાતમાં જોવા લાયક મકાનો.

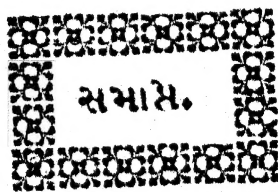
ઉં બ્રહ્મચર્યની ટાવર જુમામશીદ. કેનેડી
હોસપીટલ ધી એંગ્લો વરનાકયુતર સ્કુલ હોરવાડ
નારેશર ઉપરના સરકારી બંગલા, બાલેશાનું મકાન.
કોઠીનો મકાન. જૈનલોકના દેરાં તથા વૈશ્વવોનું
મંદીર ભેરવનાથનીવાવ. સરકારી લાયબ્રેરી અને
કસરતશાળા,

પ્રં બાંભાતના તળાવો.

ઉં નારેશરનું. માંદળાનું. નંદડાનું. બૌદ્ધકનો
કુડ. નેમનું.

પ્રં બાંભાતની અંદર સ્કુલો કેટલીછે

ઉં ગુજરાતી સ્કુલો. ૪છે તથા ઇંગ્લેશસ્કુલ. ૧
છે તથા કન્યાશાળા ૧ છે. તથા ગામડી નિશાળો ૭છે.

સમાપ્ત.

ભગુભાઈ પ્રેમચંદની કંપનીએ પ્રગ ટ કરેલા પુસ્તકો.

પતિવ્રતા પ્રાણકોર.

ભુંડી ભારજનો ભવાડો.

અસ્ત્રીચરીત્ર.

ગુલાબની ગમત.

ગજરા માફ ઓપેરા.

પુરૂષ ચરીત્ર.

વઢેલી વીધવા અથવા ચતુર ચંચળ.

પતિવ્રતા પદમણી.

રમત ગમત.

છટક છેલ.

ધની ધણીઆણી.

તારા વીજળી.

બરાશ કસ્તુરી.

શેઠોના સાખા અને ગુમાસતાની ગમત.

રસિક દારસ સંગ્રહ.

